

KINEZIOLOŠKA KULTURA SAD ILI

1. UVOD

Govoriti danas o potrebi promjene aktualnog naziva predmeta tjelesna i zdravstvena kultura, odnosno o uvođenju novog naziva kineziološka kultura nemoguće je bez sagledavanja njegova mjesta i uloge u suvremenom društvu, sustavu školstva, supstratnoj znanosti i konačno, mogućem i potrebnom, doprinosu novog naziva predmeta daljnjem i još intenzivnijem unapređivanju rada u ovom odgojno-obrazovnom području, a na taj način i unapređivanju rada u cjelokupnom odgojno-obrazovnom sustavu.

Prvo, upadljive karakteristike globalizacije, industrijalizacije i automatizacije na početku 21. stoljeća i uopće života i rada u suvremenom društvu jesu postupno ograničavanje ne samo mišićnog rada, nego i kretanja. Zbog toga se javljaju brojne zdravstvene tegobe koje puno koštaju ako ih se liječi, a malo ili ništa ako ih se vježbanjem spriječi. Općenito vrijedi tvrdnja kako su u velikoj većini ugrožene sve kategorije pučanstva zbog ograničenog kretanja, a osobito djeca i mladež što posebno zabrinjava (Findak, Mraković, Metikoš, 1995).

Drugo, ekspanzija znanstvenih i tehnoloških otkrića i ubrzana informatizacija traže trajno transformiranje odgoja i obrazovanja. To je razlog da dinamična i složena stvarnost traži školu koja se lako i brzo može prilagoditi svim životnim situacijama. To nije nevažno, naprotiv, pogotovo ako se slažemo da je upravo vrijeme koje najmlađi i mladi provode u školi idealna prilika da ih osposobljavamo i osposobimo za život (Hardman, 2008).

Treće, s obzirom da su danas kineziologijska teorija i praksa na takvoj razini koja omogućuje da se naznačeni i brojni drugi civilizacijski trendovi, poglavito oni vezani uz kompenzacijsku ulogu tjelesnog vježbanja u životu i radu suvremenog čovjeka, mogu uspješno rješavati uz pomoć znanstveno utemeljenog tjelesnog vježbanja, sve se više ukazuje potreba da primijenjena područja kineziologije, a na taj način i kineziološka kultura (čitaj: tjelesna i zdravstvena kultura kao još uvijek službeni naziv predmeta) preuzmu ulogu u još većoj mjeri nego dosad u uspostavljanju ravnoteže između suvremenog čovjeka i izmijenjenog načina života i rada (Findak, 2009).

I četvrto, da bi se u još većoj mjeri nego dosad iskoristile komparativne prednosti nastave kineziološke kulture potrebno je osigurati primjeren broj sati. Sat kineziološke kulture jedini je organizacijski oblik rada u kojem sudjeluju svi

učenici i koji je potreban svim učenicima. Naime, omogućiti svim učenicima da se na vlastitom iskustvu uvjere u korisnost tjelesnog vježbanja predstavlja najviši stupanj osposobljenosti djece i mladeži da tjelesno vježbanje prihvate kao trajnu vrijednost, da ne kažemo kao sastavni dio kulture življenja tijekom cijelog života (Findak, 2012).

2. TEORIJSKE ODREDNICE ZA UVOĐENJE NAZIVA KINEZIOLOŠKA KULTURA

Radi lakšeg, i nadamo se kasnije uspješnijeg, sporazumijevanja potrebno je, govoreći o uvođenju naziva predmeta kineziološka kultura, ukazati na temeljne teorijske odrednice koje su istodobno uvjet za njihovu efikasnu implementaciju u praksi, odnosno za prihvaćanje razloga za promjenu naziva predmeta tjelesna i zdravstvena kultura u naziv kineziološka kultura.

Problematiziranje promjene naziva ovoga predmeta prisutno je ne samo u teoriji nego i u praksi već više od dvadeset godina o čemu, uz ostalo, svjedoče zaključci s Ljetnih škola kineziologa u kojima se problematika naziva uz promjenu naziva predmeta u njima opetovano pojavljivala (XXX, 1998, 2001, 2007).

Razlozi zbog kojih se autor ovog rada odlučio za ponovno aktualiziranje promjene naziva predmeta su (1) da se na temelju spoznajno-teorijskog postignuća kineziologije kao supstratne znanosti, kineziološke edukacije kao njezina primijenjenog područja i kineziološke metodike kao primijenjene znanstvene discipline, informira svekolika, ne samo znanstvena i stručna, javnost da se ovdje ne radi o formalnoj nego o suštinskoj promjeni naziva ovoga predmeta i (2) što se nalazimo (bar se nadamo) pred izradom predmetnih kurikula pa smo procijenili da bi to moglo biti od koristi za izradu kurikula iz ovoga predmeta, tj. predmeta pod nazivom kineziološka kultura!

S obzirom da matičnost naziva svakog predmeta, pa analogno tome i predmeta kineziološka kultura, treba uz ostalo, osigurati uzajamni odnos općeg i posebnog (Bežen, 2008), očito je da je, s novo predloženim nazivom to postignuto, što se za aktualni naziv ovoga predmeta ne može ustvrditi.

Naime, matičnost predloženog naziva predmeta kineziološka kultura proizlazi iz kineziologije kao supstratne znanosti. Zapravo, radi se o terminološkoj sintagmi koja se sastoji od riječi kineziološka i riječi kultura. Pri tome, riječ kineziološka upućuje ne samo na matičnost ovoga predmeta, nego istodobno i na porijeklo njegova naziva, a riječ kultura bila je sastavnica i dosadašnjeg ili, još konkretnije, sastavnica je sadašnjeg naziva ovoga predmeta (Findak, 2014). Dakle, sve upućuje na zaključak da ne možemo pobjeći od spoznaje prema kojoj se matičnost kineziologije kao supstratne znanosti, kineziološke edukacije kao njezina primijenjenog područja i kineziološke metodike kao primijenjene znanstvene discipline očituje u tome što kineziološka kultura treba neprekidno pratiti razvoj znanosti kako bi se nove spoznaje u supstratnoj

znanosti i njezinim primijenjenim disciplinama što učinkovitije odrazile i na nastavu kineziološke kulture.

I pored toga što smo čvrstog uvjerenja da je stručni sadržaj matičnosti svakog predmeta važniji od njegova naziva, jednako smo tako još čvršćeg uvjerenja da se ova povijesna šansa, tj. promjena naziva predmeta u kineziološka kultura jednostavno ne smije propustiti! Ne postoji ni jedan razlog da se to ne učini. Naprotiv, treba hitno iskoristiti brojne komparativne prednosti koje svima donosi predloženi naziv ovoga predmeta, tj. kineziološka kultura!

U prilog istaknutim tvrdnjama treba kazati i ovo. Jasno je da egzistencija određenog predmeta najmanje ovisi o njegovu nazivu, ali je točno i to da naziv predmeta nije nevažan! Ne samo iz razloga što se može točno locirati područje njegova djelovanja, nego i što se mogu obavijestiti neposredni i posredni sudionici odgojno-obrazovnog procesa o njegovim ciljevima i zadaćama, a na taj način i o njegovoj ulozi u ukupnom ostvarivanju ciljeva i zadaća škole kao cjeline. Nema sumnje da upravo o mogućem i potrebnom doprinosu svakog predmeta u realizaciji ciljeva, zadaća i programskih sadržaja škole ovisi, bar bi tako trebalo biti, ne samo položaj određenog predmeta u planu i programu škole, nego i njegov status u odgojno-obrazovnom sustavu (Findak, 2014).

To nije nevažno, naprotiv, na što nas upozoravaju ne samo rezultati brojnih istraživanja (Hardman, 2002, Hatz, 2002), sve prisutnije promjene u sustavu odgoja i obrazovanja, poglavito u području školstva, nego i realna svakodnevnica. Naime, u uvjetima kada škole imaju sve veću autonomiju, kada pred „vratima škole čeka“ svaki dan sve više novih predmeta, kada nažalost ima svaki dan sve manje djece, a to znači i potencijalnih učenika, kada se škole moraju „boriti“ da imaju dovoljno učenika, kada su zahtjevi roditelja i učenika za pohađanje što kvalitetnije škole sve prisutniji i drugo, od odgojno-obrazovnog sustava u širem smislu, odnosno škole u užem smislu, s pravom se očekuje i traži da pronalaze što bolja, da ne kažemo najbolja rješenja (Hardman, 2008, Hopkins, Reynolds, 2005).

To, uz ostalo, podrazumijeva da će vjerojatno biti sve manje tzv. sigurnih predmeta u nastavnim planovima i programima, „sigurnog“ broja sati po predmetu pa shodno tome i sigurnih radnih mjesta. Naprotiv, treba očekivati da će o statusu određenog predmeta ili, još konkretnije, o tome je li uopće potreban, koliko je potreban (čitaj: broj sati tjedno), sve više odlučivati njegovi neposredni participanti, a to su učenici i stručna tijela škole (direktno) te roditelji i šira stručna javnost (indirektno). Naime, nedvojbeno je da će trebati ne samo njih, nego i ostale sudionike koji su neposredno ili posredno odgovorni za sustav odgoja i obrazovanja uvjeriti da je određenom predmetu mjesto u nastavnom planu i programu škole, a najbolji način za to je da svaki predmet dokaže kakva je njegova uloga i doprinos u ostvarivanju ukupnih ciljeva i zadaća škole (Findak, 2014).

Dakle, kada se radi o promjeni naziva ovoga predmeta nije teško zaključiti da se ne radi o „igri riječi“, nego o „snazi riječi“, a na taj način i o snazi poruke koja legitimno proizlazi iz predloženog naziva ovoga predmeta, a to je kineziološka kultura. To je istodobno i izazov ne samo za sadašnju kineziološku teoriju i praksu, nego i za njezinu budućnost!

3. ZAKLJUČAK

Na temelju dosad izloženog treba se suglasiti s činjenicom da predmet kineziološka kultura na određen način predstavlja, ne samo za njegove neposredne sudionike nego i za posredne participante, ogledalo naše supstratne znanosti, tj. kineziologije. Štoviše, kineziološka kultura kao predmet predstavlja gotovo idealnu priliku ne samo za širenje teorijskih poruka o mogućem i potrebnom doprinosu novih znanstvenih spoznaja kineziologije unapređivanju rada u području kineziološke edukacije i kineziološke metodike, nego i kvalitetnijem provođenju nastave kineziološke kulture.

Upravo se s tim razlogom prišlo pisanju ovoga rada, odnosno prijedlogu za promjenu naziva ovoga predmeta, tj. za uvođenje novog naziva: kineziološka kultura.

4. LITERATURA

1. Bežen, A. (2008). *Metodika znanost o poučavanju nastavnog predmeta*, Zagreb: Učiteljski fakultet, Profil.
2. Findak, V., Mraković, M., Metikoš, D. (1995). Civilizacijski trendovi i biotički opstanak čovjeka. *Napredak*, 135 (4) 440-447, Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor
3. Findak, V. (2009). Kineziološka paradigma kurikula tjelesnog i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja za 21. stoljeće. *Metodika*, 10 (2) 371-382, Zagreb: Učiteljski fakultet.
4. Findak, V. (2012). Kineziološka prevencija u području edukacije. U: Đ. Miletić (ur.) *4. međunarodni znanstveni kongres „Suvremena kineziologija“*, 34-42, Split: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Splitu.
5. Findak, V. (2014). Kineziološka kultura kao izazov za suvremenu teoriju i praksu odgoja i obrazovanja. *Croatian Journal of Education*, 17 (2), Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
6. Hardman, K. (2002). Športska vzgoja in školski šport u Europis; ogrožena ali zaštićena? U: Kovač, M. (ur), *Zbornik 15. strukovnega posveta športnih pedagogov Slovenije*, Nova Gorica: Zbor društev športnih pedagogov Slovenije.
7. Hardman, K. (2008). Physical education in schools; a global perspective. *Kinesiology*, 40 (1) 5-28, Zagreb, Faculty of Kinesiology

8. Hopkins, D., Reynolds, D. (2005). *School Development: Theories and Strategies*.
Laudan: Cassell
9. Hatz, A. (2002). *Sehensucht Qualität*. Magglingen: Mobile
10. XXX (1998., 2001., 2007.) *Zaključci Ljetnih škola kineziologa Hrvatske*. Zagreb:
Hrvatski kineziološki savez